ALEVİ ANSİKLOPEDİSİ

Aylık Bülten Sayı: 8 - Kasım 2026

ALEVİ ANSİKLOPEDİSİ AÇIK DERSLER PLATFORMU YAYINDA: “AKADEMİK BİLGİYİ HERKES İÇİN ERİŞİLEBİLİR KILMAK”

Alevi Ansiklopedisi, Alevi Studies Network iş birliğiyle hazırladığı Açık Dersler platformunu okurları ve izleyicileriyle buluşturdu. Alevilik Çalışmalarının temel konularını, kavramlarını ve güncel tartışmalarını ele alan platform, farklı disiplinlerde üretilen akademik bilgiyi üniversite öğrencilerine, araştırmacılara, eğitimcilere ve Aleviliği daha yakından tanımak isteyen herkese ücretsiz olarak ulaştırmayı amaçlıyor. Video dersler ve bunlara eşlik eden metinler, üniversite derslerinde, seminerlerde ve bağımsız öğrenme süreçlerinde kullanılabilecek kaynaklar sunuyor.

Sayfa 3

III. Alevi Ansiklopedisi Sempozyumu: Uluslararası Katılım, Ortak Değerlendirme ve Yeni Dönem

9–11 Ekim 2026 tarihlerinde Dortmund’da, DAKME'nin (Dortmund Alevi Kültür Merkezi) ev sahipliğinde gerçekleştirilen III. Alevi Ansiklopedisi Sempozyumu ve Çalıştayları, Türkiye, Almanya, Fransa, İngiltere, Avusturya ve İtalya’dan kırktan fazla katılımcıyı buluşturdu.

Akademisyenlerin, araştırmacıların, inanç önderlerinin, öğrencilerin ve Alevi kurum temsilcilerinin katıldığı üç günlük programda Ansiklopedi’nin ilk yayın yılı değerlendirildi; yeni dönemin yayın, arşiv ve iş birliği öncelikleri ortak tartışmaya açıldı.

Sayfa 5

Alevi Ansiklopedisi’nin Türkiye’de düzenlediği ilk etkinlik olan II. Pirler ve Analar Çalıştayı Dersim’de yapıldı

Ana Raime Kızılkan’ın çerağ uyandırması ve Pir İbrahim Kete’nin gülbenkiyle başlayan panel programında, Aleviliğin farklı topluluklardaki yaşanma biçimleri, Arap ve Roman Alevilerin deneyimleri, medyada temsil ve dijital bilgi üretimi ele alındı. Alevi Ansiklopedisi, Alevi Arşivi ve Alevi-Bektaşi Dijital Arşiv projelerinin tanıtıldığı oturumlarda, akademik araştırmaların yerel bilgi ve sözlü hafızayla buluşturulması, tarihsel belgelerin korunması ve erişime açılması tartışıldı.

Sayfa 10

ALEVİ ANSİKLOPEDİSİ

Aylık Bülten Sayı: 8 - Kasım 2026

Editoryal Kurul'dan

Alevi Ansiklopedisi'nin sekizinci bülteninde, altıncı yayın dönemimizi tamamlamanın ve kolektif çalışmamızın yeni kazanımlarını paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Yeni maddeler ve sözlü kültürel miras kayıtlarıyla genişleyen Ansiklopedi, bu dönemde uluslararası yayıncılık altyapısına katılımı, yenilenen editoryal kurulu ve yayına başlayan Açık Dersler platformuyla kurumsal ve akademik gelişimini sürdürdü.

Bu dönemin önemli gelişmelerinden biri, Ansiklopedi'nin uluslararası kayıt ve tanımlama sistemlerindeki yerinin güçlenmesidir. Kütüphaneler, arşivler ve ilgili kurumlar için kullanılan **ISIL DE-4607 koduyla tanımlanan Alevi Ansiklopedisi, ISSN 3055-9928 numarasıyla süreli yayınlar sisteminde de kayıtlıdır. Crossref üyeliği ve DOI (Dijital Nesne Tanımlayıcısı) uygulaması ise akademik içeriklerimizin kalıcı bağlantılarla tanımlanmasını, bulunabilirliğini ve atıflarda kullanılmasını desteklemektedir.**

Ansiklopedi'nin bütününe verilen **10.68413/aleviansiklopedisi DOI**'sinin yanı sıra maddelere atanan DOI'ler, yayınlarımızı uluslararası akademik bilgi dolaşımına bağlayan altyapının önemli bir parçasıdır. Bu birbirini tamamlayan kayıtlar, kurumsal kimliğimizin ve yayınlarımızın uluslararası sistemlerde tanımlanmasını sağlarken açık erişimli, kaynaklandırılmış ve sürdürülebilir yayıncılık anlayışımızı da güçlendirmektedir.

Alevi Ansiklopedisi'nin Türkiye'de düzenlediği ilk etkinlik olan **II. Pirler ve Analar Çalıştayı, 5–6 Eylül 2026 tarihlerinde Dersim**'de akademisyenleri, pirleri ve anaları bir araya getirdi. Ana Raime Kızılkan'ın çerağ uyandırması ve Pir İbrahim Kete'nin gülbenkiyle başlayan panel programında, Aleviliğin farklı topluluklardaki yaşanma biçimleri, Arap ve Roman Alevilerinin deneyimleri, medyada temsil ve dijital bilgi üretimi ele alındı. Alevi Ansiklopedisi, Alevi Arşivi ve Alevi-Bektaşi Dijital Arşiv projelerinin tanıtıldığı oturumlarda, akademik araştırmaların yerel bilgi ve sözlü hafızayla buluşturulması, tarihsel belgelerin korunması ve erişime açılması tartışıldı. Pir İbrahim Kete, Pir Kazım Açıktepe ve Ana Raime Kızılkan'ın katıldığı "Yol, Sürek, Süreklilik" oturumunda ise ocakların güçlendirilmesi, pir-talip ilişkileri, yol ve erkânın yaşatılması ve inancın genç kuşaklara aktarılması üzerinde duruldu. Çalıştay Alevi topluluklarının bilgi ve deneyimleriyle akademik çalışmaları buluşturarak kültürel mirasın korunması ve aktarılması konusunda ortak sorumluluk ve dayanışmanın önemini vurguladı.

9–11 Ekim 2026 tarihlerinde Dortmund'da gerçekleştirilen III. Alevi Ansiklopedisi Sempozyumu, bu kolektif çalışmanın uluslararası boyutunu bir kez daha görünür kıldı. Almanya, Fransa, İngiltere, Avusturya ve Türkiye'den kırktan fazla katılımcıyı bir araya getiren buluşma, Ansiklopedi çevresinde gelişen bilgi ve dayanışma ağının genişlediğini gösterdi. Farklı disiplinlerden ve deneyim alanlarından gelen katılımcılar arasındaki görüş alışverişi, Alevilik bilgisinin üretilmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması yönündeki ortak çabamıza katkı sundu.

Yeni yayın döneminde editoryal kurulumuz da yenilendi. **Ahmet Kerim Gültekin, Hayal Hanoğlu, İhsan Koluaçık, Samuel Vock-Varley, Ece Esmer Kırma, Sönmez Alvanoğlu Yolcu, Aynur Ünal, Yeliz Teber, Zeynep Türkyılmaz, Hasret Tıraz, Erkan Çanakçı, Deniz Coşan Eke, Berna Zengin Arslan, Halil Can, Besim Can Zırh ve Melinda Yaman**'dan oluşan Editoryal Kurul; Almanya, Türkiye, Fransa, Birleşik Krallık ve Avusturya'dan farklı uzmanlık ve deneyimleri bir araya getiriyor. Genişleyen kurulumuz, editoryal sorumlulukların paylaşılması, içerik çeşitliliğinin geliştirilmesi ve yazarlarla yürütülen çalışmaların sürekliliğinin sağlanması yoluyla Ansiklopedi'nin kolektif ve uluslararası yapısını güçlendiriyor.

Bu sayımızın bir diğer önemli başlığı, **Alevi Ansiklopedisi Açık Dersler platformunun yayına başlamasıdır. Alevi Studies Network iş birliğiyle geliştirilen Açık Dersler**, ansiklopedi maddeleri ve "Yol Önderlerinin Dilinden" video arşivinin yanında üçüncü ana içerik alanımızı oluşturmaktadır. İlk programda yer alan dokuzu İngilizce, biri Almanca toplam on ders, Alevilik Çalışmalarının temel konularını, kavramlarını ve güncel tartışmalarını öğrenciler, araştırmacılar, eğitimciler ve ilgili tüm izleyiciler için erişilebilir kılmayı amaçlamaktadır. Dersler çekildikleri dilde sunulurken ders metinleri, özetler ve tanıtıcı içerikler Türkçe, İngilizce ve Almanca olarak hazırlanmaktadır. Önümüzdeki dönemlerde farklı dillerde ve yeni başlıklarda derslerle bu eğitim alanını genişletmeyi hedefliyoruz.

Alevi Ansiklopedisi bugün, kurumsal kimliği uluslararası kayıt sistemlerinde tanımlanmış; çevrimiçi müze, sözlü kültürel miras arşivi, çok dilli akademik yayın ve açık eğitim platformu işlevlerini bir araya getiren bir bilgi alanı olarak gelişmektedir. Bu çalışmanın merkezinde, Alevi topluluklarının kendi kavramları, tarihleri, inanç dünyaları ve hafızaları üzerinde söz sahibi olması bulunmaktadır. Akademik araştırmayı toplulukların taşıdığı bilgi ve deneyimle buluştururken farklı süreklerin, dillerin ve anlatıların çoğulluğunu korumayı temel sorumluluğumuz olarak görüyoruz.

Bu ortak emeğe katkı sunan yazarlarımıza, yol önderlerimize, editörlerimize, çevirmenlerimize, teknik ekibimize, gönüllülerimize ve destekçilerimize teşekkür ediyoruz. **15 Ocak 2027'de yayımlanacak yedinci dönem içerikleri için yazı son teslim tarihi 15 Aralık 2026**'dır. Alevilik bilgisinin üretilmesine, korunmasına ve paylaşılmasına katkıda bulunmak isteyen herkesi bu kolektif çalışmaya katılmaya davet ediyoruz.

Alevi Ansiklopedisi Yayın Kurulu

ALEVİ ANSİKLOPEDİSİ AÇIK DERSLER PLATFORMU YAYINDA: “AKADEMİK BİLGİYİ HERKES İÇİN ERİŞİLEBİLİR KILMAK”

Alevi Ansiklopedisi, Alevi Studies Network iş birliğiyle hazırladığı Açık Dersler platformunu okurları ve izleyicileriyle buluşturdu. Alevilik Çalışmalarının temel konularını, kavramlarını ve güncel tartışmalarını ele alan platform, farklı disiplinlerde üretilen akademik bilgiyi üniversite öğrencilerine, araştırmacılara, eğitimcilere ve Aleviliği daha yakından tanımak isteyen herkese ücretsiz olarak ulaştırmayı amaçlıyor. Video dersler ve bunlara eşlik eden metinler, üniversite derslerinde, seminerlerde ve bağımsız öğrenme süreçlerinde kullanılabilecek kaynaklar sunuyor.

Açık Dersler, ansiklopedi maddeleri ve “Yol Önderlerinin Dilinden” video arşivinin yanında üçüncü ana içerik alanımızı oluşturuyor. Ansiklopedi maddeleri belirli konularda kaynaklandırılmış akademik bilgi sunarken video arşivi, yol önderlerinin anlatılarıyla yaşayan inanç bilgisini ve sözlü kültürel mirası kayıt altına alıyor. Açık Dersler ise araştırma bulgularını, temel kavramları ve farklı bilimsel yaklaşımları öğretim amacıyla hazırlanmış içeriklerle bir araya getiriyor. Böylece araştırma, kültürel mirasın korunması ve eğitim, birbirini tamamlayan üç alanda buluşuyor.

Güz 2026 programında on ders

İlk program; kutsal mekânlar ve gündelik dindarlıktan teolojiye, tarihsel şiddetten göç ve gençlik deneyimlerine uzanan bir çerçeve sunuyor:

Ahmet Kerim Gültekin - “Dersim’i Nasıl Anlamalı? Raa Haqi’de Kutsal Mekânlar, Nesneler ve Gündelik Dinî Yaşam”
Dersim Aleviliğini kutsal coğrafya, nesneler ve gündelik inanç deneyimleri üzerinden ele alarak eleştirel ve dekolonyal bir yaklaşım sunuyor.

Samuel Vock-Verley - “Geçmişten Günümüze Alevilikte Hızır’la Karşılaşmak”
Hızır’la karşılaşma anlatılarının tarihsel kaynaklardan kırsal yaşama, kentlere ve diasporaya uzanan değişimini inceliyor.

Mark Soileau - “Hacı Bektaş Veli’yi ve Mirasını Anlamak”
Hacı Bektaş Veli’nin tarihsel ve dinî önemini, ona ilişkin anlatıları ve günümüze ulaşan mirasını tartışıyor.

Cem Kara - “Söz ve Metinsellik Arasında: Alevi Teolojisinin Epistemik Temelleri”
Alevi inanç bilgisinin kaynaklarını sorguluyor; sözlü ve yazılı gelenekler arasındaki ilişkileri, teolojik anlamlandırma ve ahlaki yönelim açısından değerlendiriyor.

Deniz Ali Gür - "Ulus-Devletler Çağında Bektaşilik(ler)"
Bektaşiliğin Osmanlı geçmişinden modern ulus-devletler dönemine uzanan dönüşümünü ve farklı siyasal bağlamlarda aldığı biçimleri ele alıyor.

Zeynep Türkyılmaz - "Dersim Soykırımı, Kızılbaşlar ve Cumhuriyet'in Sömürgeci Fantezileri"
Resmî rapor ve yazışmalardan hareketle, 1930'larda Dersim'e yönelik müdahalenin ideolojik temellerini ve Kızılbaşlığın devlet söylemindeki konumunu inceliyor.

Markus Dressler - "Türkiye'de Alevilere Yönelik Fiziksel ve Epistemik Şiddet"
Alevilere yönelik fiziksel şiddeti, onların bilgilerini ve kendilerini tanımlama biçimlerini dışlayan yaklaşımlarla birlikte, ulus inşası bağlamında tartışıyor.

Besim Can Zırh - "Avrupa'ya Göç Bağlamında Aleviliğin (Yeniden) İnşası"
Göçün dinî pratikleri, kurumları ve kolektif kimlikleri nasıl dönüştürdüğünü Avrupa'daki Alevi topluluklarının deneyimleri üzerinden açıklıyor.

Celia Jenkins - "'Bir Tür Müslüman'dan 'Alevi Olmaktan Gurur Duyuyorum'a: Birleşik Krallık Okullarında Alevi Din ve Kimlik Projesi"
Alevilik derslerinin okul müfredatlarına dâhil edilmesini; gençlerin görünürlüğü, aidiyeti ve topluluğun tanınma çabaları açısından değerlendiriyor.

Ümit Çetin - "Ulusötesi Göç, Yerleşme ve İntihar: Londra'daki İkinci Kuşak Alevi-Kürt Genç Erkekler Üzerine Bir Vaka Çalışması"

Uzun süreli etnografik araştırmaya dayanarak göç, yerleşme ve toplumsal dışlanma süreçlerini; genç erkeklerin yaşam deneyimleri ve kırılganlıkları üzerinden inceliyor.

Üç dilde erişim, farklı öğrenme olanakları

İlk programdaki derslerin dokuzu İngilizce, biri Almanca olarak sunuluyor. Ders videoları çekildikleri dilde yayınlanırken ders metinleri, özetler ve tanıtıcı içerikler Türkçe, İngilizce ve Almanca olarak erişime açılıyor. Her dersin sayfasında künye, eğitmen bilgileri, özet, anahtar kavramlar, ders metni ve kaynakça için ayrılmış bölümler bulunuyor. Bu yapı, izleyicilerin konuyu videodan takip etmesine, metin üzerinden çalışmasına ve ileri okumalarla derinleştirmesine olanak sağlıyor.

Açık Dersler'i güz ve bahar dönemlerinde yeni konular, farklı diller ve yeni akademik katkılarla genişletmeyi hedefliyoruz. Alevilik bilgisinin çok dilli, açık erişimli ve kalıcı eğitim kaynaklarına dönüşmesine katkı sunan tüm eğitmenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Dersleri izlemek ve metinlere ulaşmak için: **Alevi Ansiklopedisi Açık Dersler**

III. ALEVİ ANSİKLOPEDİSİ SEMPOZYUMU: ULUSLARARASI KATILIM, ORTAK DEĞERLENDİRME VE YENİ DÖNEM

9–11 Ekim 2026 tarihlerinde Dortmund'da, DAKME'nin (Dortmund Alevi Kültür Merkezi) ev sahipliğinde gerçekleştirilen III. Alevi Ansiklopedisi Sempozyumu ve Çalıştayları, Türkiye, Almanya, Fransa, İngiltere, Avusturya ve İtalya'dan kırktan fazla katılımcıyı buluşturdu. Akademisyenlerin, araştırmacıların, inanç önderlerinin, öğrencilerin ve Alevi kurum temsilcilerinin katıldığı üç günlük programda Ansiklopedi'nin ilk yayın yılı değerlendirildi; yeni dönemin yayın, arşiv ve iş birliği öncelikleri ortak tartışmaya açıldı.

Pir Cemal Cenan ve Didar Cenan Ana'nın gülbengiyle başlayan programda, DAKME ve Rıza Şehri Akademisi temsilcilerinin konuşmalarının yanı sıra Kuzey Ren-Vestfalya Kültür ve Bilim Bakanı Ina Brandes'in görüntülü mesajı ve Dortmund Belediye Başkan Yardımcısı'nın selamlaması yer aldı. İlk günkü sunumlarda çok dilli yayıncılık, sözlü kültürel mirasın korunması, farklı Alevi topluluklarının temsili ve Ansiklopedi'nin akademik ve kurumsal gelişimi ele alındı.

Üniversitelerle buluşma ve akademik paylaşım

Program, **Hamburg Üniversitesi Alevi Teolojisi Enstitüsü'nün tanıtımı**, **Leipzig Üniversitesi'ndeki Alevi arşivi ekibinin katılımı** ve **Westminster Üniversitesi'nde düzenlenen uluslararası Alevilik Çalışmaları konferanslarının** yürütücüleriyle çevrim içi buluşma aracılığıyla araştırma, arşivcilik ve eğitim alanlarındaki güncel çalışmaları bir araya getirdi. **Dr. Zeynep Oktay**'ın kitap sunumu da akademik paylaşımı zenginleştirdi. Bu buluşmalar, farklı ülkelerde gelişen Alevilik çalışmalarının birbirinden haberdar olması ve ortak çalışma olanaklarının değerlendirilmesi için bir zemin sundu.

Yedi çalışma grubu: Kapsam ve yeni dönem hedefleri

İkinci gün, çalışma grupları ayrı oturumlarda mevcut içerikleri, araştırma ihtiyaçlarını ve yeni madde önerilerini değerlendirdi:

- **Alevi Medya Çalışmaları;** basın, radyo, televizyon, dijital medya, sinema ve sanat alanlarında **Alevilerin temsillerini ve üretimlerini belgelemeyi hedefliyor.** Yeni yazarların katılımı, görsel-işitsel arşivlerin değerlendirilmesi ve televizyon yayıncılığından başlanarak en az yirmi yeni madde hazırlanması önerildi.

- **Alevi Müzik ve Deyişler Çalışma grubu;** Alevi-Bektaşi edebiyatını ve müziğini; türler, âşıklar, yazılı kaynaklar ve ritüel icralar arasındaki ilişkilerle ele alıyor. Kadın âşıklar, bölgesel müzik gelenekleri, **çok dilli deyişler ve müzik politikaları öncelikler arasına alındı;** olası yazarlarla eşleştirilen başlıklar belirlendi.

- **Alevi Siyaseti ve Kurumları Çalışma grubu;** hak mücadelelerini, geleneksel kurumları ve modern örgütlenmeleri geniş bir siyaset anlayışıyla inceliyor. **Eşit yurttaşlık, hukuk, toplumsal cinsiyet, kuşaklar ve ulusötesi örgütlenmeyi** kapsayan altı eksende otuz öncelikli madde önerisi hazırlandı.

- **Alevi Toplulukları ve Ocakları grubu;** farklı toplulukların tarihlerini, inanç pratiklerini ve toplumsal yaşamlarını kendi bağlamlarında görünür kılmayı amaçlıyor. Özellikle **Tahtacı topluluklarına ilişkin içerik eksiklerinin giderilmesi ve Arap Aleviliği** üzerine başlatılan çalışmaların sürdürülmesi hedeflendi.

- **Alevilik–Bektaşilik Tarihi ve El Yazmaları grubu;** tarihsel kaynakların kullanımı, **Buyruklar, sözlü-yazılı aktarım ve tarih yazımına odaklanıyor.** Osmanlı dönemi, Balkan toplulukları, dergâhlar, tarihsel şahsiyetler ve Alevilikte kadın tarihi üzerine yeni maddeler önerildi.

- **Dersim Aleviliği Çalışma grubu;** Raa Haqi'nin kozmolojisini, kutsal coğrafyasını, folklorunu ve gündelik inanç pratiklerini ele alıyor. Kutsal nesneler, kurban, semahlar, şifa gelenekleri ve komşu inançlarla ilişkiler önceliklendirildi; **Kurmancî ve Kırmanckî yayınların geliştirilmesi vurgulandı.**

- **Diaspora ve Göç Çalışmaları grubu;** göç tarihlerini, farklı ülkelerde örgütlenme ve tanınmayı, kuşaklar arası aktarımı ve aidiyet ilişkilerini inceliyor. **Cemevleri, Alevilik eğitimi, mezarlıklar, diasporadaki kutsal mekânlar** ve **ayrımcılık** deneyimleri üzerine içerikler geliştirilmesi önerildi.

Demokratik katılım ve ortak sorumluluk

Üçüncü gün çalışma gruplarının raporları ortak oturumda sunuldu; öneriler ve eleştiriler bütün katılımcıların değerlendirmesine açıldı. Yayın kapsamı, temsilde çeşitlilik, kaynak kullanımı ve editoryal işleyiş üzerine yürütülen tartışmalar, yeni dönem planlamasının temelini oluşturdu. 2026–2027 yayın dönemi için belirlenen kurul yapısında çalışma gruplarının dönüşümlü temsiline yer verilerek, farklı uzmanlıkların yayın süreçlerine katılımının sürdürülmesi amaçlandı. Sempozyum, bilgi üretiminde demokratik katılımı, eleştirel değerlendirmeyi ve ortak sorumluluğu güçlendiren bir çalışma buluşması oldu.

YENİ YAYINLARIMIZ:
6. DÖNEM ANSİKLOPEDİ MADDELERİNDEN SEÇMELER...

Raa Haqi İnancında ve Folklorunda Ana Fatma, Ali (Oli) ve Muhammed
Erdal Gezik

Ana Fatma, Ali ve Muhammed'in Raa Haqi'deki yeri, yaratılış anlatıları, kutsal soy ve gündelik ibadetler arasındaki ilişkilerle açıklanıyor. Üçler, musahiplik, Mirac ve Kırklar anlatılarının yanı sıra Ana Fatma'nın ay, bereket, kadın emeği ve kutsal mekânlarla bağları üzerinden bu figürlerin birbirini tamamlayan anlam dünyaları inceleniyor.

Alevilikte Ocak Sistemi: Kutsal Soy Anlayışının Farklı Yorumları
Aynur Ünal

Ocak sistemini kutsal soy, inanç önderliği ve ocak–talip ilişkileri üzerinden inceleyen madde, farklı Alevi topluluklarındaki kurumsal çeşitliliği karşılaştırmalı olarak ele alıyor. Ocakların tarihsel kökenlerine ilişkin yorumları tartışırken Kürt Aleviliği ve Dersim merkezli tarihlere, kolektif hafızanın aktarımına ve göçle değişen otorite ilişkilerine dikkat çekiyor.

Raa Haqi İnancında ve Folklorunda Can
Erdal Gezik

Can kavramı; beden, ruh, dört temel unsur ve ilahi kanla ilişkisi içinde ele alınıyor. Yaratılış, ölüm ve ruhun yeniden dünyaya dönüşüne ilişkin anlatılar üzerinden yaşamın kozmolojik sürekliliği açıklanırken ölüm, bedeni oluşturan emanetlerin sahiplerine iadesi olarak yorumlanıyor.

Raa Haqi İnancında ve Folklorunda Çıla / Çıra
Erdal Gezik

Çıra yakmanın Raa Haqi'deki anlamı, Zahir ile Batın arasındaki bağ ve kutsalın duyular aracılığıyla deneyimlenmesi üzerinden inceleniyor. Işık, koku ve sıcaklığın dua, müzik ve ortak ibadetle birleşmesi; yaratılış anlatıları, Ana Fatma ve Kerbela hafızasıyla birlikte ele alınıyor.

Munzur Gözeleri: Yaşayan Kutsallık ve Mekânsal Dönüşüm
Songül Murat

Munzur Gözeleri, sözlü anlatıların, ziyaret pratiklerinin ve insanlarla insan dışı varlıklar arasındaki ilişkilerin yaşattığı kutsal bir mekân olarak değerlendiriliyor. Madde, ulaşım, koruma ve rekreasyon politikaları ile ekonomik kullanımın Gözeler'i nasıl dönüştürdüğünü ve bu müdahalelerin yerel halkın kutsal alanla ilişkilerine etkilerini tartışıyor.

Alevilikte Rızalık: İki Yorum Çerçevesi, Topluluk Pratikleri ve Toplumsal Dönüşüm
Aynur Ünal

Rızalık, Alevi teolojisini, etiğini, ritüellerini ve toplumsal örgütlenmesini birbirine bağlayan ilişkisel bir ilke olarak anlaşılabilir. İslami anlatısı, Tanrı ile inananın karşılıklı rızasına dayanırken Alevi gelenekleri bu ilkeyi kişinin kendisiyle, toplumla ve inanç yoluyla ilişkilerine genişletir. Cem ritüeli, yola giriş, anlaşmazlıkların çözümü, Rıza Şehri ve cenaze pratikleri aracılığıyla rıza, hem manevi bir koşul hem de toplumsal bir gereklilik hâline gelir.

Kemeré Duzgı / Düzgün Baba
Ahmet Kerim Gültekin

Kemeré Duzgı, günümüzde yaygınca bilinen adıyla Düzgün Baba, Doğu Dersim'de, bugünkü Tunceli ilinin Nazımiye ilçesinde bulunan, Raa Haqi inancının önde gelen kutsal varlıklarından ve hac mekânlarından biridir. Duzgı'nın bu inanç dünyasındaki yerini anlayabilmek için öncelikle Dersim'in taşıdığı anlamı dikkate almak gerekir. Dersim, Raa Haqi kozmolojisinde, tarihsel olarak değişen idari sınırları aşan; insanların, ataların ve insan-dışı kutsal varlıkların birlikte yaşadığı bir kutsal coğrafyadır.

ALEVİ ANSİKLOPEDİSİ'NİN TÜRKİYE'DE DÜZENLEDİĞİ İLK ETKİNLİK OLAN II. PİRLER VE ANALAR ÇALIŞTAYI 5-6 EYLÜL 2026 TARİHLERİNDE DERSİM'DE YAPILDI

Ana Raime Kızılkan'ın çerağ uyandırması ve **Pir İbrahim Kete**'nin gülbenkiyle başlayan panel programında, Aleviliğin farklı topluluklardaki yaşanma biçimleri, **Arap ve Roman Alevilerinin** deneyimleri, medyada temsil ve dijital bilgi üretimi ele alındı. **Alevi Ansiklopedisi, Alevi Arşivi** ve **Alevi-Bektaşi Dijital Arşiv projelerinin** tanıtıldığı oturumlarda, akademik araştırmaların yerel bilgi ve sözlü hafızayla buluşturulması, tarihsel belgelerin korunması ve erişime açılması tartışıldı. Pir İbrahim Kete, Pir Kazım Açıktepe ve Ana Raime Kızılkan'ın katıldığı **"Yol, Sürek, Süreklilik"** oturumunda ise ocakların güçlendirilmesi, pirtalip ilişkileri, yol ve erkânın yaşatılması ve inancın genç kuşaklara aktarılması üzerinde duruldu. Çalıştay, Alevi topluluklarının bilgi ve deneyimleriyle akademik çalışmaları buluşturarak kültürel mirasın korunması ve aktarılması konusunda ortak sorumluluk ve dayanışmanın önemini vurguladı.

Alevi Ansiklopedisi kurucuları arasında yer alan **Ozan Genç**, sunumunda Ansiklopedi'nin kuruluş sürecini, hangi ihtiyaçtan doğduğunu ve oluşturulan kurulların çalışma içerisindeki rolünü anlattı.

Genç; editoryal kurul, bilimsel danışma kurulu ve çalışma arkadaşlarının kolektif emeğine dikkat çekerek, Alevi Ansiklopedisi'nin ortak bir hafıza ve bilgi çalışması olduğunu vurguladı.

Sunumunun sonunda sosyal medya platformunun kuruluşundaki katkıları nedeniyle **Demet Karaca**'ya, sosyal medya çalışmalarına sunduğu emek için de **Alevi Ansiklopedisi Sosyal Medya Direktörü Taylan Özdemir**'e teşekkür etti. Ayrıca bu çalışmaya katkı sunan tüm kurul üyelerine ve çalışma arkadaşlarına teşekkürlerini iletti.

Alevi Ansiklopedisi Bilimsel Danışma Kurulu ve Editoryal Kurul üyesi Dr. Hayal Hanoğlu, Alevi Ansiklopedisi üzerine kapsamlı bir sunum gerçekleştirdi.

Sunumda Alevi Ansiklopedisi'nin kuruluş amacı, bilimsel yaklaşımı, editoryal yapısı ve çalışma yöntemi ele alınırken; **Aleviliğin farklı coğrafyalarda, ocaklarda, topluluklarda ve geleneklerde şekillenen çok sesli yapısının görünür kılınmasının önemi** üzerinde duruldu.

Alevi hafızasının, sözlü ve yazılı kaynakların, tarihsel belgelerin, akademik çalışmaların ve yaşayan Alevi topluluklarının deneyimlerinin bir araya getirilerek gelecek kuşaklara aktarılması açısından Alevi Ansiklopedisi'nin taşıdığı sorumluluk ve imkânlar değerlendirildi. **Çoğulcu, bilimsel ve eleştirel bir perspektifle Aleviliğin kendi içindeki farklılıkları görünür kılan bu çalışmanın**, Alevi tarihinin ve kültürel hafızasının dijital ortamda kalıcılaştırılması açısından önemli bir adım olduğu vurgulandı.

Alevi Ansiklopedisi Bilimsel Danışma Kurulu üyesi Dr. Sönmez Alvanoğlu Yolcu, Arap Aleviliği üzerine sunumunu gerçekleştirdi.

Sunumda **Arap Aleviliğinin tarihsel ve toplumsal kökenleri**, ortaya çıktığı ve günümüzde yaşandığı coğrafyalar, toplulukların tarihsel gelişimi ve kültürel özellikleri ele alındı. Bunun yanı sıra inanç dünyası, ibadet ve yaşam pratikleri, geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarımı ve günümüzdeki toplumsal deneyimler üzerinde duruldu. Arap Aleviliğini yalnızca bir inanç başlığı olarak değil; **tarih, coğrafya, kültür, toplumsal hafıza ve gündelik yaşam bütünlüğü içerisinde** ele alan sunumda Yolcu, Aleviliğin farklı topluluklar ve coğrafyalardaki çeşitliliğini anlamak açısından önemli bir çerçeve sundu.

Alevi Ansiklopedisi Bilimsel Danışma Kurulu üyesi Dr. Ozan Doğan, Roman Aleviler üzerine kapsamlı bir sunum gerçekleştirdi.

Sunumda **Roman Alevilerinin Alevilikle kurduğu tarihsel, toplumsal ve kültürel ilişkiler; kimlik, aidiyet, inanç ve gündelik yaşam deneyimleri** üzerinden ele alındı. Roman Alevilerinin özgün deneyimlerinin yanı sıra, Alevilik içerisindeki görünürlükleri ve karşılaştıkları toplumsal dinamikler de değerlendirildi.

Bu çalışma, Aleviliğin farklı toplumsal gruplar ve kültürel deneyimler içerisinde nasıl yaşandığını anlamak açısından önemli bir katkı sunmaktadır. Aynı zamanda **Roman Alevileri**nin hafızasının, sözlü kültürünün ve özgün deneyimlerinin kayıt altına alınması ve akademik olarak görünür kılınmasının önemine dikkat çekti.

Alevi Ansiklopedisi Bilimsel Danışma Kurulu ve Editoryal Kurul üyesi Doç. Dr. İhsan Koluaçık, Alevilik ve medya ilişkisi üzerine kapsamlı bir sunum gerçekleştirdi.

Sunumda **Aleviliğin geleneksel ve dijital medyada** nasıl temsil edildiği, bu temsillerin Alevi kimliğinin algılanışı ve toplumsal görünürlüğü üzerindeki etkileri ele alındı. Koluaçık, medyanın yalnızca Alevilik hakkında bilgi aktaran bir alan olmadığını; aynı zamanda kimliklerin, hafızaların ve toplumsal anlatıların şekillendiği önemli bir mecra olduğunu vurguladı.

Özellikle son yıllarda sosyal medya ve dijital platformların yaygınlaşmasıyla birlikte **Alevilerin kendi sözünü, hafızasını ve deneyimlerini doğrudan üretme ve paylaşma** imkânlarının artması da değerlendirildi. Bunun yanı sıra Alevilerin medyadaki temsillerinde karşılaşılan eksiklikler, kalıplaşmış anlatılar ve Aleviliğin farklılıklarının görünür kılınması meselesi tartışıldı.

Alevi Ansiklopedisi Bilimsel Danışma Kurulu ve Editoryal Kurul üyesi Dr. Ahmet Kerim Gültekin, Alevi Ansiklopedisi çalışmaları kapsamında çevrim içi olarak kapsamlı bir sunum gerçekleştirdi.

Gültekin sunumunda öncelikle, Aleviliğin yüzyıllar boyunca büyük ölçüde **sözlü kültür ve aktarım yoluyla yaşatıldığına dikkat çekti.** Deyişler, nefesler, cemler, anlatılar, ocaklar, pirler ve talipler aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılan bu büyük birikimin, Alevi toplumunun tarihsel ve kültürel hafızasının temel unsurlarından biri olduğunu ifade etti.

Zaman içerisinde sözlü aktarımın yanında ciddi bir yazılı bilgi ve belge birikiminin de ortaya çıktığını belirten Gültekin, bu kaynakların **Aleviliğin tarihini, öğretisini, toplumsal yapısını ve düşünce dünyasını anlamak açısından** önemli veriler sunduğunu vurguladı. Bugün ise bu yazılı birikimin internet ve dijital teknolojiler aracılığıyla çok daha geniş kitlelere ulaştığını; farklı araştırmalara, akademik çalışmalara ve yeni projelere kaynaklık ettiğini ifade etti.

Bu noktada Aleviliğe ilişkin bilginin yalnızca Türkiye sınırları içerisinde üretilmediğine de dikkat çekti. Avrupa başta olmak üzere Suriye, Yemen ve Alevi topluluklarının bulunduğu farklı coğrafyalarda da önemli bir bilgi ve kaynak birikimi oluştuğunu belirtti. Özellikle **1990'lı yıllardan itibaren Alevilik üzerine uluslararası ölçekte artan akademik ilginin**, makaleler, saha araştırmaları, sözlü tarih çalışmaları ve farklı yayınlar yoluyla genişleyen bir literatür ortaya çıkardığını ifade etti.

Gültekin'e göre temel meselelerden biri, farklı coğrafyalarda ve farklı biçimlerde üretilmiş bu dağınık bilgi birikimi arasında bağ kurmak ve bilgiyi kaynakları, bağlamı ve üretildiği toplumsal koşullarla birlikte görünür hale getirmek. Bu nedenle Alevi Ansiklopedisi'nin yalnızca akademik yayınları bir araya getiren bir yapı olmadığı; yerel kaynakları, farklı dillerdeki anlatıları, sözlü gelenekleri ve toplumsal hafızayı da dikkate aldığı vurgulandı.

Alevi Arşivi Sunumu: Alevi Tarihine Çok Kaynaklı ve Etnografik Yaklaşım

Prof. Dr. Markus Dressler, **"Alevi Arşivi: Anadolu'daki Alevi Topluluklarının Etnotarihi, 16.–20. Yüzyıllar"** başlıklı sunumunda, Anadolu'daki Alevi toplulukların tarihsel oluşumlarını ve dönüşümlerini etnotarihsel bir perspektiften ele aldı. Dressler, **Aleviliğin tek bir etnik kimlik, dil veya bölgesel deneyim üzerinden tanımlanamayacağını** belirterek, farklı coğrafyalarda yaşayan Alevi toplulukların tarihsel ve sosyodinamik özelliklerinin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini vurguladı.

Prof. Dr. Markus Dressler, Türkçe konuşan Alevi topluluklarının yanı sıra **Kırmancki/Kırmanci dilleri konuşan Alevi toplulukların da bu tarihsel çerçeve içerisinde ele alındığını ifade etti.** Aleviliğin farklı tarihsel ve toplumsal koşullar içerisinde şekillenmiş, kendine özgü inanç ve toplumsal pratikler geliştirmiş çok katmanlı bir gelenek olduğuna dikkat çekti.

Dr. Hayal Hanoğlu ise sunumunda Alevi Arşivi projesinin kaynak yapısı, araştırma yöntemi ve uzun vadeli hedefleri üzerinde durdu. Hanoğlu, projenin temel amacının Alevilerin tarihine ilişkin farklı kaynakları bir araya getirerek daha kapsamlı bir tarih anlatısı oluşturmak olduğunu belirtti. Bu kapsamda yalnızca tarihsel belgelerin değil, Alevi topluluklarının kendi anlatılarının ve güncel etnografik verilerin de araştırmanın önemli unsurları olduğunu ifade etti.

Sunumun sonunda Prof. Dr. Markus Dressler ve Dr. Hayal Hanoğlu, **Alevi Arşivi projesinin yalnızca tarihsel belgeleri korumayı değil, farklı kaynakları bir araya getirerek Alevi tarihine ilişkin yeni araştırmaların önünü açmayı hedeflediğini vurguladı.** Projenin uzun vadeli hedefinin ise kapsamlı bir veri tabanı oluşturmak, araştırma sonuçlarını açık erişime sunmak ve gelecek kuşakların da yararlanabileceği **dijital bir Alevi araştırma arşivi oluşturmayı hedeflediğini belirtti.**

Alevi-Bektaşi Dijital Arşiv Projesi: Hafızayı Geleceğe Taşımak

Alevi Ansiklopedisi Bilimsel Danışma Kurulu üyesi Prof. Dr. Ayfer Karakaya Stump, çevrimiçi gerçekleştirdiği sunumda Alevi-Bektaşi Dijital Arşiv Projesi'ni kapsamlı biçimde ele aldı. Sunumda projenin ortaya çıkış süreci, neden ihtiyaç duyulduğu, temel amaçları, kapsamı ve yürütülen çalışmaların yanı sıra projeye katkı sunan gönüllülerin emeği de paylaşıldı.

Karakaya Stump, **Alevi-Bektaşi toplumunun tarihsel ve kültürel mirasının önemli bir bölümünün resmi arşivlerin dışında, ailelerin, ocakların, dergâhların ve farklı toplulukların kişisel arşivlerinde yaşadığına dikkat çekti.** Fotoğraflar, mektuplar, belgeler, ses ve video kayıtları ile sözlü tarih anlatılarının, geçmişten bugüne taşınan bu hafızanın önemli parçalarını oluşturduğunu belirtti.

Bu materyallerin farklı kişi ve mekânlarda dağınık halde bulunmasının, zaman içerisinde kaybolma veya erişilemez hale gelme riskini beraberinde getirdiğini ifade eden Karakaya Stump, Alevi-Bektaşi Dijital Arşiv Projesi'nin temel çıkış noktasının bu hafızayı kaybolmadan kayıt altına almak olduğunu vurguladı. Projenin yalnızca belgeleri dijital ortama aktaran teknik bir çalışma olmadığına dikkat çeken Karakaya Stump, farklı bölgelerde yaşayan Alevi-Bektaşi topluluklarının deneyimlerini, anlatılarını ve kültürel mirasını bir araya getiren kapsamlı bir hafıza çalışması yürütüldüğünü aktardı. Bu yönüyle projenin, Alevi-Bektaşi dünyasının farklılıklarını ve çoğulluğunu gözeten kapsayıcı bir arşiv oluşturmayı hedeflediği belirtildi.

Sunumda sözlü tarih çalışmalarının da projenin önemli unsurlarından biri olduğu ifade edildi. Toplulukların kendi deneyimlerini ve geçmişlerini kendi anlatılarıyla kayıt altına almasının, resmi tarih anlatılarında yer bulamayan birçok bilgi ve tanıklığın görünür hale gelmesine katkı sunduğu vurgulandı. Sunumun sonunda Alevi-Bektaşi Dijital Arşiv Projesi'nin yalnızca geçmişe ait belgeleri korumakla sınırlı olmadığı; aynı zamanda bugün yaşayan hafızayı kayıt altına alarak geleceğe aktarmayı amaçladığı vurgulandı.

Bu yönüyle proje, **Alevi-Bektaşi toplumunun çok sesli, çok katmanlı ve farklı coğrafyalara yayılan hafızasını ortak bir dijital alanda buluşturarak, geçmiş ile gelecek arasında önemli bir köprü kuruyor.**

Alevi Ansiklopedisi Resmî Sosyal Medya Hesaplarını Takip Ediniz!

facebook.com/aleviansiklopedisi

instagram.com/aleviansiklopedisi

x.com/info_alevi

youtube.com/@Alevi_Ansiklopedisi